

Η ΑΝΤΡΟΥΤΣΑΙΝΑ

(ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ)

“Α! διατί νά μὴ πέση τὴν ἡμέραν
ἐκείνην ὁ Ὀδυσσεύς!

Κ. Παπαρηγόπουλος

Ὁ δημοτικὸ τραγούδι, πὺν πολλὰς φορὰς μᾶς εἶναι
μοναδικὴ πηγὴ γιὰ πολλὰ σημεῖα τῆς νεωτέρας
περιόδου τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, λέει, πὺς ὁ Διᾶκος,
ὅταν ἔπεσε στὰ χέρια τοῦ Ὀμέρ Βριόνη, προσφέρου-
τας χίλια φλωριά καὶ χίλιους μαχμουτιέδες, ἐζήτησε
γιὰ τελευταία χάρη μονάχα ἑπτὰ ἡμερῶν ζωῆ,

“Ὅσο νά φτιάση ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ὁ Θανάσης Βάγιας”.

Μὰ σὰν εἶδε, πὺς ἦ χάρη, πὺν ζήτησε δὲν τοῦγινε,
γιατί ὁ Χαλίλ-μπης ἀφρισμένος ἐπρόσφερε «χίλια ποιγγιά
κι’ ἀκόμα πεντακόσια, γιὰ νά χαλάσουν τὸν φοβερὸ κλέ-
φτη!» ἐπρόσθεσε μὲ πάθος.

• Σκυλλιά κι’ ἄν μὲ σουβλίσετε, ἕνας Γραικὸς ἐχάθη,

• Ἄς εἶν’ ὁ Ὀδυσσεύς καλὰ κι’ ὁ καπετὰν Νικήτας,

• πὺν θὰ σᾶς σβήσουν τὴν Τουρκιά, κι’ ὅλο σας τὸ ντοβλέτι

Δὲν πέρασαν παρὰ δεκατρεῖς μονάχα μέρες καί, στὶς
ὀχτὼ Μαΐου (1821), ξεπήδησε ἀπ’ τὸ χάνι τῆς Γραβιάς
τρομερὸς ἐκδικητὴς ὁ καπετὰν Δυσσέας καὶ μὲ τὴν
ἀπαραδειγματίστη παλληκαριά του ἐξδίκηθηκε τὸ μαρτυ-
ρικὸ θάνατο τοῦ φίλου του κ’ ἔσωσε τὴν Ἐπανάσταση,
πὺν τὴν ὥρα κείνη κιντύνευε νά πνιγῆ προτοῦ ἀκόμα
γνωρίση τὴ ζωῆ.

Ἡ μάχη τῆς Γραβιάς εἶναι μιὰ ἀπ' τὶς πιὸ σημαντικές, τὶς πιὸ ὁμορφες καὶ πιὸ ρωμαντικὲς σελίδες τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας. Σ' αὐτὴ μεσουράνησε ὁ μέγας καὶ λαμπρὸς ἐκεῖνος διάττοντας, ποὺ φάνηκε στὴν ἀρχὴ - ἀρχὴ τοῦ μεγάλου Ἀγῶνα κ' ἔσβησε γοργὰ - γοργά, χωρὶς ν' ἀφήσῃ πίσω του παρὰ μισοσβησμένη τὴν ἀνάμνηση τῆς λάμπης του, ἐν ᾧ ἄλλοι — Ρήγας, Διάκος, Μᾶρκος Μπότσαρης —, ποὺ πέρασαν κ' αὐτοὶ γλήγορα - γλήγορα, ἄφησαν πίσω τους αἰῶνια τὴ λάμψη τοῦ φωτιστέφανου, ποὺ περιγράφηκε ἢ Δόξα γύρω στὸ πρόσωπό τους.

Ναὶ! γιατί νὰ μὴν πέση τὴν ἡμέρα ἐκείνη ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ν' ἀκούσῃ τὸ «ἔπεσε μετὰ τιμῆς» παρὰ νὰ ζήσῃ καὶ νὰ πέσῃ λίγο ἀργότερα ἄδοξα ἀπ' τὸ βράχο τῆς Ἀκρόπολης;

Μὰ τί εἶναι αὐτό, ποὺ ἔκανε τὸν ἱστορικὸ νὰ εὐχηθῇ τὸν θάνατο τοῦ ἥρωα τὴν ἡμέρα ἐκείνη; — Ἡ ἀβανιά, ποὺ τοῦρριξαν. Ἀδιάφορο ἂν ὁ Ἄρειος Πάγος, ποὺ ἀπ' τὴν ἀρχὴ τοῦστησε τὸν πόλεμο καὶ ζητοῦσε μὲ κάθε τρόπο νὰ τὸν ἐξευτελίσῃ καὶ νὰ τὸν βγάλῃ ἀπ' τὴ μέση, τὸν ἔσπρωξε σὲ μερικὲς ἐνέργειες, ποὺ δίκαια ἢ ἀδίκαια, νομίσθηκαν γιὰ προδοσίες.

Δὲν πρόκειται νὰ ἐξετάσουμε ἐδῶ ποιὸς εἶχε δίκαιο καὶ ποιὸς ἀδικο. Δὲν ἔχουμε σκοπὸ νὰ κάνουμε ἀναψηλάφηση τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς, γιατί δὲν εἶναι τῆς ὥρας.

Ἐκεῖνο ποὺ μποροῦμε νὰ ποῦμε εἶναι, πὼς κυρία αἰτία στὶς ἀτακτὲς τῶν ἐνέργειες ἦταν τὸ φιλότιμό του, ποὺ τόσο σκληρὰ τοῦ τὸ πάτησαν. Ἦταν παρὰ πολὺ φιλόδοξος καὶ ἡ μεγάλη του φιλοδοξία συγκρούσθηκε μὲ μιὰ ἄλλη δυνατὴ, τὴ φιλοδοξία τοῦ παλιοῦ του φίλου καὶ πρώτου του παλληκαριοῦ, τοῦ Γιάννη τοῦ Γκούρα.

Ἀνάμεσα στὴν ἀντιζηλία τῶν δυὸ φίλων βρῆκε τὴν εὐκαιρίαν νὰ χωθῇ ἓνας ἄλλος φίλος του, ὁ πατριώτης τῆς γυναίκας του, ὁ σιὸρ Γιάννης ὁ Κωλέτης, ὁ τετραπέρατος γιατρὸς τοῦ Ἀλῆ-πασᾶ, ποὺ αἰσθανότανε ἰδιαίτερη, σὰν νὰ ποῦμε, χαρὰ κ' εὐχαρίστηση νὰ βάνῃ τὸν ἓνα καπετάνιο νὰ σκοτώνῃ τὸν ἄλλο.

Μεγάλῃ λοιπὸν φιλοδοξίᾳ, καὶ πιὸ πολὺ τὸ πείσμα,

ἔκαναν τὸν «γενναιότατον καπετὰν Ὀδυσσεά» πὺ μαζὶ μὲ τὸν Κολοκοτρώνη καὶ τὸν Καραϊσκάκη θὰ ἔκανε, χωρὶς ἀμφιβολία, τὴν ἔξαιρετικὰ ἐνδοξη τριάδα τῆς Ἐπανάστασης, «νὰ συνθηκολογήσῃ μετὰ τῶν ἐχθρῶν», ὅπως λέει ἡ ἐπίσημη ἀπόφαση τῆς «Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἀγῶνος».

Τὴ φιλοδοξία, τὴν ἀντιζηλία καὶ τὸ πείσμα τῶν δυὸ παλιῶν φίλων τὰ συνδαύλισαν οἱ γύρω τους. Μὰ πιὸ πολὺ οἱ πιὸ δικοὶ τους. Πίσω ἀπ' αὐτοὺς ἔστεκαν οἱ ἄσπονδοὶ φίλοι! καὶ πιὸ κοντὰ τους δυὸ γυναῖκες, πὺ ζήλευαν ἡ μιὰ τὴν ἄλλη θανατικὰ καὶ ἀγωνιζόντουσαν ποιὰ νὰ κρατήσῃ τὰ πρωτεῖα νὰ μὴ τῆς τὰ πάρῃ ἡ ἄλλη.

Ἡ Γκούραϊνα ἡ μιὰ καὶ ἡ Ἑλένη τοῦ Δυσσεά ἡ ἄλλη. Ἡ μιὰ κόρη τοῦ Ἀναγνώστη Λιδορίκη, τοῦ πρωτονοικοκύρη τοῦ Λιδορικιοῦ, ἡ ἄλλη ἀρχοντοπούλα ἀπ' τὶς Καλαρῖτες, κόρη τοῦ Χριστοῦ τοῦ Καρέλη. Γιὰ χατήρι τῆς ὁ Ἀλῆ-πασᾶς, πὺ ἦταν κι' ὁ προξενητής, εἶχε διατάξει ὅλη τὴν ἐπαρχία τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδας νὰ προικίσουν τὸν Ὀδυσσεά, πὺ ἦταν τότες καὶ δερβέναγᾶς τῆς.

Κ' οἱ δυὸ ὁμορφες, κ' οἱ δυὸ περήφανες! Κ' οἱ δυὸ εἶχαν δυνατὸ συνδαύλιστρο τῆς περιφάνειας τους τὴν παλληκαριὰ καὶ τὴν ἀξία τῶν ἀντρῶνέ τους.

Πολλὲς φορὲς ἡ γυναῖκα ἔπαιξε σπουδαῖο ρόλο στὴν τύχη τοῦ ἀντρός· ἄλλοτε τὸν βόηθησε στὸ μεγαλεῖο, κι' ἄλλοτε τὸν ἔσπρωξε στὴν καταστροφή.

Ὅλοι δέχονται, πῶς τὴ ζήλεια καὶ τὸ φθόνο τῶν παλιῶν καλῶν φίλων τὴ συνδαύλισαν οἱ γυναῖκές τους, πὺ δὲν χώνευε ἡ μιὰ τὴν ἄλλη! Ποιὰ ἀπ' τὶς δυὸ κέρδησε πιὸ πολὺ εἶναι δύσκολο νὰ τὸ ξεχωρίσῃ κανένας. Ἐκείνη, πὺ ἔχασε πραγματικά, ἦταν ἡ κατάσταση τοῦ Ἀγῶνα στὴ Στερεὰ Ἑλλάδα καὶ πρὸ πάντων στὴν Ἀθήνα.

Γιὰ τὴ ζωὴ τῆς Γκούραϊνας ξέρουμε, πῶς, ὅταν, στὶς 30 τοῦ Τρυγητῆ (1826) τὴ νύχτα, σκοτώθηκε ὁ Γκούρας, μπροστὰ στὸ κάστρο τῆς Ἀθῆνας, ἀγρυμνῶντας γιὰ νὰ προλάβῃ τὴ λιποταξία τῶν κουρασμένων ἀπ' τὴν πολιορκία παλληκαριῶν του, ἐκείνη, τὴν ἄλλη μέρα,

ἔσφιξε τὴν πονεμένη της καρδιά καί, τὴν ὥρα τῆς κηδείας τοῦ ἀντρός της, μὲ πικρὰ λόγια ἔκανε τοὺς ἄλλους, ποῦχαν μείνει στὸ κάστρο, νὰ ὀρκιστοῦν ἀπάνω στὸ Εὐαγγέλιο, πὼς θὰ μείνουν πιστοὶ σὲ αὐτή καὶ δὲν θὰ τὴν προδώσουν, ὅπως οἱ ἄλλοι πρόδωσαν, μὲ τὸ φευγίό τους, τὸν ἀντρα της καὶ τὸν ἔκαναν νὰ ἐκτεθῆ καὶ νὰ σκοτωθῆ ἄδικα.

Γι' αὐτὴν ξέρουμε ἀκόμα, πὼς στίς δεκατρεῖς τοῦ Γενάρη (1827) τὴ νύχτα, πού ὁ Κιουταχῆς μπομπάρδιζε δυνατὰ τὸ κάστρο, γιὰ νὰ τὸ κἀνῃ νὰ παραδοθῆ, μιὰ μπόμπα ἔπεσε ἀπάνω στὴ σκεπὴ τοῦ Ἐρεχθείου κ' ἔγινε αἰτία νὰ σκοτωθῆ ἡ καπετάνισσα μαζί μὲ ἄλλες δέκα ψυχές, πού ἔμεναν μέσα.

Γιὰ τὴν Ἀντρούτσαινα ὅμως, τὴ χήρα τοῦ καπετὰν Δυσσέα, πού ἔζησε πάνω-κάτω πενήντα χρόνια πιὸ ὕστερα ἀπ' τὴν ἡμέρα τοῦ θανάτου τοῦ ἀντρός της, δὲν εἶδα τίποτα ἕως τώρα γραμμένο, παρὰ μονάχα πὼς ὕστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια πῆγε καὶ ξέθαψε τὰ κόκκαλα τοῦ ἀντρός της.

Στὴν πατρίδα μου, πρὸ χρόνων, ἓνας γέρος, ὁ μπαρμπα-Γιάννης ὁ Μπιρμπίλης, μοῦλε κάποτε, πὼς στὸ σπίτι τους εἶχε καθῆσει «ἡ κυρὰ Λένα τοῦ καπετὰν Δυσσέα». Δὲν τὸν ἐπίστεψα, γιατί εἶχε γεράσει πολὺ καὶ πολλὰς φορὲς ἔλεγε φαντασίεις! Μολαταῦτα αὐτὸ ἦταν ἀλήθεια!

Ὅτι ἡ Ἀντρούτσαινα ἔμεινε κάμποσο καιρὸ στὴν Κούλουρη, μᾶς τὸ λένε τὰ πραχτικά τοῦ «ἐν Σαλαμῖνι εἰρηνοδίκου, τοῦ καὶ τὸ πρωτόκλητον δικαστήριον συγκροτοῦντος» πού στὰ 1829 τὴν ἐδίκασε δυὸ φορὲς.

Ἀπ' τὸν Ἀλωνάρη τοῦ 1825, πού ἀδικοθανατώθηκε ὁ Δυσσέας, ὡς τὸ Γενάρη τοῦ 1829, πού βρίσκεται ἡ Ἀντρούτσαινα στὴν Κούλουρη εἶναι τριάντισυ χρόνια. Ποῦ ἦτανε στὸ μεταξύ; ποῦ βρισκότανε, ὅταν ἔπιασαν καὶ φυλάκισαν τὸν ἀντρα της στὸ κάστρο; Ποῦ ἦτανε τὴ νύχτα, πού ξεδόντιασαν καὶ στραγγάλισαν τὸν καπετάνιο της, τὸ γυιὸ τοῦ καπλανιοῦ τῆς Ρούμελης, ὅπως τὸν ἔλεγαν

στην αὐλή τοῦ Ἀλῆ - πασᾶ; Πότε, πῶς καὶ γιατί πήγε στην Κούλουρη;

Αὐτὰ ὅλα γιὰ μένα, ὅπως πιστεύω καὶ γιὰ πολλοὺς ἄλλους, εἶναι ἄγνωστα.

Ἡ τύχη τῆς Ἑλένης, τῆς μικροπαντρεμένης, ὅπως τὴν θέλει τὸ δημοτικὸ τραγούδι, εἶναι φυσικὸ νὰ εἶναι δεμένη σφιχτὰ μὲ τὴν τύχη τοῦ Δυσσέα της, μὰ καὶ τοῦ Δυσσέα ἡ τύχη εἶναι φασμένη κρουστὰ μαζὶ μὲ τὴν τύχη τοῦ Ἀγῶνα τῆς Στερεᾶς καὶ πιὸ πολὺ μὲ τὴν τύχη τοῦ κάστρου τῆς Ἀθήνας.

Γι' αὐτό, ὅποιος θελήσει νὰ ἐξετάσῃ τὴν ἱστορία τῆς Ἀθήνας στὸν καιρὸ τῆς Ἐπανάστασης, θέλει δὲ θέλει θὰ ἐξετάσῃ καὶ τὴν ἱστορία τοῦ Δυσσέα. Εἶναι δὲ πολὺ φυσικὸ μέσα σ' αὐτὴ νὰ βρῆ καὶ κομμάτια ἀπ' τὴ ζωὴ τῆς Ἑλένης του.

Ἄς δοῦμε τί μπορεῖ νὰ βγῆ ἀπὸ μιὰ σχετικὴ ἐξέταση τῶν περιστατικῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ὅπως στὰ παλιὰ χρόνια, ἔτσι καὶ στὸν καιρὸ τῆς Ἐπανάστασης, οἱ Ἀθηنيῶτες, ὅσες φορὲς ἔβλεπαν τὰ σκοῦρα, ἔστελναν τὶς φαμελιές τους στὰ νησιὰ καὶ πρὸ πάντων στὴν Κούλουρη.

Αὐτὸ ἔγινε καὶ στὶς δεκαοχτὼ καὶ δεκαεννιά τ' Ἀπρίλη (1821), πὺν πρωτοσηκώθηκαν οἱ Ἀθηنيῶτες μὲ τοὺς ξωτάρηδες καὶ μὲ ρεσάλτο ἔκλεισαν τοὺς Τούρκους στὸ κάστρο. Τότες οἱ φαμελιές τους ἔφυγαν βιαστικὰ στὴν Κούλουρη, γιατί μάθανε, πὼς κατεβαίνοντας ὁ Ὁμὲρ - Βριόνης εἶχε φτάσει στὴ Χασία. Σὰν πέρασε ἡ μπόρα ξαναγύρισαν, ὄχι βέβαια ὅλες οἱ φαμελιές, γιὰ νὰ ξαναφύγουν πάλι σὲ λίγο.

Στὶς εἰκοσιεννιά τοῦ Θεριστῆ (1822), ὅταν ἔμαθαν, πὼς κατέβαινε ὁ Δράμαλης, ἔφυγαν γιὰ δευτέρη φορὰ βιαστικά. Κι' ἅμα πέρασε κι' αὐτὴ ἡ μπόρα ξαναγύρισαν.

Τότες ἐφάνηκε στὴ μέση κι' ὁ καπετὰν Δυσσέας. Στὶς εἰκοσιμία τ' Αὐγούστου μπῆκε στὸ κάστρο, καλεσμένος ἀπ' τὸν καπετὰν Νικόλα τὸν Σαρῆ, πὺν εἶχε διώξει τὸν

φρούραρχο τοῦ κάστρου τὸν Σπύρο, τὸν ἀδελφὸ τοῦ καπετὰν Παναγιῆ τοῦ Χτενᾶ.

Ὁ καπετὰν Δυσσέας, ὕστερ' ἀπὸ λίγες μέρες, ἄφησε στὸ κάστρο γιὰ φρούραρχο τὸν πρῶτό του, τὸν Γιάννη τὸν Γκούρα, κ' ἔφυγε στὰ ὄξω, στὴν ἐπαρχία. Στὸ κάστρο ἄφησε τότε καὶ τὴ γυναῖκά του. Μὰ στὸ κάστρο ἦτανε κ' ἡ Γκούραινα. Φωτιά καὶ μπαρούτι κοντὰ - κοντὰ.

Τὸ θέρος τοῦ 1823 οἱ Ἀθηنيῶτες φεύγουν γιὰ τρίτη φορὰ καὶ πηγαίνουν στὴν Κούλουρη, γιατί τότες ἐφοβέριζαν τὴν Ἀθήνα ἀπ' τὴ θάλασσα ὁ Χοσρέφ-πασᾶς (Τοπάλης), κ' ἀπ' τὴ στεριά ὁ φοβερός Γιουσοῦφ-πασᾶς Μπερκόφτσαλης μαζί με τὸν Ὁμερ-πασᾶ, τὸν Καρυστινόν, ποὺ ἔφτασε ὡς τοὺς Ἀμπελοκήπους.

Τότες ὅμως ἔφυγαν μονάχα οἱ φαμελιές κ' ὄχι κ' οἱ καστρίτες. Κι' ἔτσι κ' ἡ Ἀντρούτσαϊνα θὰ ἔμεινε βέβαια στὸ κάστρο, μαζί με τοὺς ἄλλους. Σὰν πέρασε κ' αὐτὸς ὁ κίνδυνος ξαναγύρισαν οἱ Ἀθηنيῶτες στὴν Ἀθήνα. Τότε ξαναγύρισε, μετὰ τὴν ἐπιμονὴ τοῦ Στάγγωπ, κ' ὁ Δυσσέας. Μὰ δὲν μπόρεσε νὰ τὰ βγάλῃ πέρα μετὰ τοὺς Ἀθηنيῶτες κ' ἔφυγε πάλι γιὰ τὴν ἐπαρχία. Τότε φαίνεται πὼς πῆρε μαζί του καὶ τὴν Ἐλένη καὶ τὴν ἐθρόνιασε στὸ βασίλειό του, στὴ Δρακοσπηλιά, ποὺ ἀπὸ τότες πῆρε καὶ τ' ὄνομα Σπηλιά τοῦ Δυσσέα.

Ἀπὸ τ' ἀπομνημονεύματα τοῦ στρατηγοῦ Μακρυγιάννη μαθαίνουμε, πὼς, ὅταν τὸν Ἀπρίλη τοῦ 1825 ἔπιασαν τὸν Ὀδυσσεά στὴ Δρακοσπηλιά ἀπ' ὄξω, μέσα στὴ Σπηλιά ἦταν ἡ φαμελιά του. Ἀλήθεια εἶναι, πὼς δὲν γίνεται ἰδιαίτερα λόγος γιὰ τὴν Ἐλένη· μὰ στὴ λέξη φαμελιά πρέπει βέβαια νά'ναι κ' αὐτὴ μέσα· ἄλλιῶς, πιστεύω, θὰ γινότανε λόγος ἂν βρισκόταν πουθενὰ ἄλλοῦ. Ἀπ' τὴ στιγμή αὐτὴ τὴν χάνουμε κ' ὕστερα ἀπὸ καιρὸ τὴν βρισκουμε στὴν Κούλουρη, ποὺ εἶχαν μαζευθῆ ἀπ' ὅλη τὴ Στερεὰ Ἑλλάδα, ὄχι μονάχα φαμελιές παρὰ κ' ἀνθρωποὶ τοῦ τουφεκιοῦ. Λένε, πὼς τότε τὸ νησί κρατοῦσε πάνω ἀπὸ ἑκατὸ χιλιάδες ἀπάνω του.

Τί ἔγινε λοιπὸν ἡ Ἀντρούτσαϊνα ἀπ' τὴν ὥρα ποῦπια-

σαν τὸν καπετάνιο τῆς καὶ τὸν ἔφεραν στὴν Ἀθήνα; Πῆγε κι' αὐτὴ μαζί του κι' ἀπὸ κεῖ πέρασε στὴν Κούλουρη ἢ ἀπ' τὴ Δρακουπηλιά πῆγε κατ' εὐθείαν ἐκεῖ;

Ὅπως κι' ἂν εἶναι, ἀπὸ ἐπίσημα ἔγγραφα, καὶ μάλιστα πρακτικὰ δικαστηρίου, ἔχουμε τὴν πληροφορία, ὅτι ἀπ' τὰ μέσα τοῦ Δεκέμβρη 1828 ὡς τὰ μέσα τοῦ Μάρτη 1829 ἡ χήρα τοῦ Ὀδυσσέα βρίσκεται στὴν Κούλουρη.

Ἀπ' τὸ διασκεπτικὸ τῆς συνεδρίας οἱ 26 τοῦ Γενάρη 1829, πληροφοροῦμεθα, ὅτι ὁ Πάνος Φιλιππίδης ἔκανε ἀγωγὴ «ἐκ μέρους τῆς Ἑλένης χήρας τοῦ Μακαρίτου Ὀδυσσέως» κατὰ τοῦ Γιάννη Μπιρμπίλη (παπποῦ τοῦ μακαρίτου μπαρμπα - Γιάννη, πού ἀναφέραμε παραπάνω) γιατί «κατακρατεῖ αὐτῆς τριάκοντα γρόσια καὶ δύο ἐνδυμασίας». Ἀπὸ δὲ τὴ συζήτηση «διηκρινήθη ὅτι ὁ Ἰωάννης Μπιρμπίλης κρατεῖ τὰς δύο ἐνδυμασίας καὶ γρόσια εἴκοσι πέντε τῆς γυναικὸς δι' ἐνοίκιον ἑνὸς μηνὸς καὶ ἡμίσεος, καθ' ὅσον κατ' ὅκησεν ἡ Ἑλένη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Μπιρμπίλη».

Εἶχε δίκιο λοιπὸν ὁ καημένος ὁ μπαρμπα - Γιάννης! Ἡ Λένα τοῦ καπετάν Λυσσέα εἶχε καθήσει στὸ σπίτι τοῦ παπποῦ του.

Τώρα γιατί μάλωσαν καὶ πῶς βρέθηκαν στὰ χέρια τοῦ Μπιρμπίλη «αἱ δύο ἐνδυμασίαι» τοῦ Ὀδυσσέα (γιατί δὲν πρέπει νὰ ἀμφιβάλλη κανεὶς πὼς πρόκειται γιὰ ἀνδρικές ἐνδυμασίες) δὲν γίνεται λόγος στὰ πρακτικὰ τοῦ δικαστηρίου. Ἀπ' αὐτὰ μαθαίνουμε ἀκόμη, πὼς συμβιβάστηκαν οἱ ἐναγόμενοι, ἀφοῦ πλήρωσε ἡ Ἑλένη τὸ ἐνοίκιο πρὸς δεκαοχτὼ γρόσια τὸν μῆνα καὶ πῆρε τὶς ἐνδυμασίες.

Ὑστερα ἀπὸ λίγο, στὶς ὀχτὼ Μαρτίου 1829, ἀπ' τὸ ἴδιο δικαστήριον στέλνεται μιὰ πρόσκληση «πρὸς τὴν σύζυγον τοῦ Μακαρίτου Ὀδυσσέως Ἀνδρίτζου» νὰ παρουσιασθῇ στὸ δικαστήριον στὶς ἑνδεκα Μαρτίου, γιὰ νὰ «θεωρηθῇ» ἢ μεταξύ τῆς καὶ τοῦ Γεωργίου Λιβαναταίου «διαφορὰ». Ποιὰ εἶναι ἡ διαφορὰ οὐτὴ δὲν φαίνεται καθαρὰ ἀπ' τὰ πρακτικὰ! Ἐκεῖνο μόνον πού μπορεῖ νὰ βγάλλη κανεὶς εἶναι, πὼς κάποιος Γιώργης ἀπ' τὶς Λιβα-

ν ἄτες, ἀπ' τὸ χωριὸ τοῦ Δυσσέα, κρατοῦσε χρήματα τῆς Ἑλένης κι' αὐτὴ τὸν κατάγγειλε «διὰ μόνου τοῦ ψιλοῦ λόγου» ὅτι «ἀνήκει νὰ λαμβάνη παρ' αὐτοῦ» χρήματα, χωρὶς ὅμως νὰ ἀναφέρεται οὔτε τὸ ποσὸν οὔτε ἡ αἰτία¹. Ὁ Γιώργης φυλακίζεται καὶ ἀφοῦ ἔμεινε δεκαεπτὰ μέρες στὴ φυλακὴ ἔδωκε πρὸς τὸν προσωρινὸν Διοικητὴν ἀγωγὴν κατὰ τῆς συζύγου τοῦ Μακαρίτου Ὀδυσσέως δεινολογούμενος ὅτι ἀδίκως καὶ ἄνευ τινὸς κρίσεως κρατεῖ αὐτὸν ἢ γυνὴ αὐτῆ δεκαεπτὰ ἡδὴ ἡμέρας ὑπὸ φυλακὴν διὸ καὶ ἐξαιτεῖται νὰ κριθῆ μετ' αὐτῆς». Ὁ προσωρινὸς διοικητὴς «διηύθυνε» τὴν ἀγωγὴν στὸ δικαστήριον, κι' αὐτό, στὶς 7 Μαρτίου, ἀποφασίζει νὰ καλέσῃ τὴν Ἑλένη «ἵνα παρουσιασθῆ καὶ ἐκθέσῃ τὰ κατὰ τοῦ Λιβαναταίου δικαίωματα αὐτῆς».

Τὴν ἄλλῃ μέρα ἀμέσως προσκαλεῖται μὲ ἔγγραφο ἢ δημογεροντία «νὰ διευθύνῃ πρὸς τὴν σύζυγον τοῦ μακαρίτου Ὀδυσσέως Ἀνδρούτζου ἄνευ ἀναβολῆς» τὴν ὑπ' ἀριθ. 593 πρόσκληση «καὶ νὰ γνωστοποιήσῃ τὸ Δικαστήριον» γιὰ τὴν ἔγκαιρο ἐπίδοσή της. Ὅτι ἡ πρόσκληση ἐπεδόθη ἔγκαιρος ἀπόδειξη εἶναι, ὅτι ὕστερα ἀπὸ τρεῖς μέρες, στὴ συνεδρίαση τοῦ δικαστηρίου «ἀνεγνώσθη ἀπάντησις τῆς κυρίας Ἑλένης Ὀδυσσέως καταταχθεῖσα ὑπ' ἀριθμ. 260, δι' ἧς λέγει μετὰ τοῦ Γεωργίου Λιβαναταίου μέλλει νὰ κριθῆ εἰς Αἴγιαν καὶ νὰ μείνῃ φυλακωμένος».

Μὰ ὁ Κωνσταντῖνος Λουκᾶς «ὁ εἰρηνοδίκης Σαλαμῖνος, ὁ συγκροτῶν καὶ τὸν πρωτόκλητον δικαστήριον», πού τὴ μόρφωση, τὸν ἀκέραιον χαρακτῆρα καὶ τὴ δραστηριότητα μὲ τὸ δίκιο θὰ ζήλευαν καὶ οἱ καλύτεροι δικαστικοί, δὲν ἠσυχάζει.

Τὴν ἴδια μέρα ἀναφέρει τὴν ἐνέργειά του στὸν προσωρινὸ διοικητὴ τῆς νήσου κ' ὕστερα ἀπὸ δυὸ μέρες, δηλαδὴ στὶς δεκατρεῖς τοῦ Μαρτίου, σ' ἓνα ἄλλο ἔγγραφο, ἀπάν-

¹ Στὸ ὑπ' ἀριθμ. 8 ἔγγραφο, πού δημοσιεύουμε παρακάτω, ἀναφέρεται ὅτι τὰ χρήματα ἦσαν «κεχωσμένα εἰς τὴν γῆν» κι' ἐκεῖ τὰ ἤθεε ὁ Λιβαναταῖος.

τηση στὸ ὑπ' ἀρ. 120 ἔγγραφο τοῦ προσωρινοῦ διοικητοῦ, λέει καθαρὰ καὶ ξάστερα, ὅτι «θεωρεῖ ὄχι νόμιμον καὶ τὸ νὰ κρατῆται τόσας ἤδη ἡμέρας ὁ πολίτης πεφυλακισμένος διὰ μόνου τοῦ ψιλοῦ λόγου τῆς ἐναγούσης ὅτι ἀνήκει νὰ λαμβάνη παρ' αὐτοῦ».

Μὰ «ἐπειδὴ καὶ ὁ Λιβαναταῖος ἐβλήθη εἰς φυλακὴν οὐχὶ κατὰ πρόσκλησιν τοῦ δικαστηρίου» καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔχει αὐτὸ μεγαλύτερη δικαιοδοσία, ὁ εἰρηνοδίκης ὑποδείχνει στὸν διοικητῆ; ὅτι ὁ πολίτης μπορεῖ «νὰ ἐλευθερωθῆ δι' ἔγγυθσεως» καὶ ὅτι ἡ ἐνάγουσα δὲν ἔχει ἄλλο δικαίωμα παρὰ νὰ διαλέξῃ «τὸν εὐαποδεκτώτερον ἔγγυητήν».

Τί ἀπέγινε δὲν ξέρουμε, γιατί φαίνεται, πὼς ἡ ὑπόθεσις ἔφυγε ἀπ' τὴ δικαιοδοσία τοῦ δικαστηρίου Σαλαμῖνος, ἴσως γιατί ὁ προϋστάμενός του δὲν ἦταν ἀπὸ τοὺς δικαστάς, πὺ χαρίζουν κάστανα. Αὐτὸ τοῦλάχιστον βγαίνει ἀπ' ὅλα τὰ πραχτικά τοῦ πρωτοκλήτου δικαστηρίου τῆ νήσου, πὺ θὰ μᾶς ἀπασχολήσουν μιὰ ἄλλη φορὰ. Ἀπ' αὐτὶ δημοσιεύουμε σήμερα μονάχα ὅσα ἐνδιαφέρουν τὴν Ἀντρούτσαινα.

*
* *

Ἔστερα ἀπ' τὰ δικαστικά αὐτὰ ἐπεισόδια τὴν χάνουμι πάλι γιὰ πολὺ τὴν Ἑλένη. Τί ἀπέγινε στὸ μεταξύ; Ἐξακλουθῆσε νὰ μένη στὴν Κούλουρη, κι' ὡς πότε; Πιθανὸν νὰ ὑπάρχουν πληροφορίες, πὺ ἐγὼ δὲν τίς ξέρω.

Ἐκεῖνο, πὺ εἶναι θετικό καὶ βέβαιο, εἶναι, πὺς ζοῦσε ὡς τὸν Μάρτη τοῦ 1872. Πολὺ πιθανὸν τὰ τελευταῖά της χρόνια νὰ ἔμεινε στὴν Ἀθήνα. Τὸ τελευταῖο μπορεῖ νὰ τὸ ὑποθέσῃ κανεὶς ἀπὸ δυὸ αἰτήσεις, πὺ ὑπογράφονται ἀπ' τὴν ἴδια κ' ἔχουν τόπο συντάξεως τὴν Ἀθήνα.

Ἡ μιὰ αἴτησις, στίς 6 Ἰουλίου 1865 ὑποβάλλεται «πρὸς τὴν ἐπὶ τῆς ἐξελέγξεως τῶν εἰς τὸν ἱερὸν ἀγῶνα ἐκδουλεύσεων ἐπιτροπὴν» ἢ δὲ ἄλλη, στίς 28 Μαρτίου 1872, ἀπευθύνεται «πρὸς τὴν ὑπὲρ τῶν Ἀγωνιστῶν σεβαστὴν ἐπιτροπὴν». Καὶ στίς δυὸ ἡ ὑπογραφή της εἶναι: ελένη

οδυσσεως ἀνδρουτσου, ὅλη μὲ μικρὰ γράμματα καὶ χωρὶς τόνους.

Ἄπ' τὴν πρώτη αἴτηση μαθαίνουμε, πὼς ἐπὶ Κυβερνήτου τῆς δόθηκε «χορηγία μηνιαία» ἀπὸ 43 φοίνικας, ἔπειτα πὼς στὰ 1837 ἐπὶ Ὀθωνος ὡς τὴ Μεσοβασιλεία, τῆς ἐδίνοντο 60 δρχ. τὸν μῆνα καὶ πὼς ἡ προσωρινὴ Κυβέρνηση τῆς μεσοβασιλείας τῆς ἔδωσε 200 δρχ., ἐν ᾧ στίς χῆρες ἄλλων ἀγωνιστῶν, ποὺ προσέφεραν μικρότερες ἐκδουλεύσεις, καὶ συντάξεις ἔδωσαν μεγαλύτερες καὶ ἀποζημιώσεις διάφορες.

Στὴν ἴδια αἴτηση κάνει λόγο γιὰ 5,000 γρόσια, ποὺ δανείστηκαν, στίς 17 Νοεμβρίου 1821, «οἱ προεστοὶ τῆς ἐπαρχίας Λεβαδείας» ἀπ' τὸν Ὀδυσσεά, καὶ γιὰ ἄλλες 14609 γρόσια καὶ δέκα παράδες, ποὺ δανείστηκαν, στίς 22 Σεπτεμβρίου 1822, οἱ Ἀθηναῖοι ἀπ' τὸν ἴδιον «εἰς στάρι καὶ γεβερτζελὲν .. διὰ τὸ Κάστρον».

Ἐπειδὴ δὲ μετὰ τὸ θάνατο τοῦ γιουῦ της, τοῦ Λεωνίδα, αὐτὴ ἔμεινε μόνη «διάδοχος ἀπάντων τῶν προσωπικῶν δικαιωμάτων» ἐζήτησε ἀπὸ τὴν ἐπιτροπὴ νὰ τῆς δοθῇ τὸ δίκιο της «ἀναλόγως τῶν ἐκδουλεύσεων καὶ θυσιῶν τοῦ συζύγου» της.

Ὑστερα ἀπὸ πέντε χρόνια ἡ Ἐλένη ὑπέβαλε τὴ δεύτερη αἴτηση καὶ ἐζήτησε ἀπ' τὴν ἐπιτροπὴ «νὰ μὴ λησμονήσῃ, ὅπως κατατάξῃ αὐτὸν [τὸν Ὀδυσσεά] μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀγωνιστῶν» ἀφοῦ διὰ «τὰς ὑπηρεσίας καὶ τὰς ἐκδουλεύσεις πρὸς τὴν πατρίδα... ἔχει μαρτυροῦσαν τὴν ἱστορίαν, ἣτις μνημονεύει τὰ ἔργα αὐτοῦ».

Ἡ ἐπὶ τοῦ Ἀγῶνος ἐπιτροπὴ στὴν ἀπόφασί της ἐσημείωσε «ἐγκρίνεται νὰ ταχθῇ εἰς τὴν πρώτην (Α') τάξιν, διότι ἐσυνθηκολόγησε μετὰ τῶν ἐχθρῶν».

Αὐτὴ εἶναι ἡ τελευταία ἐπίσημη-πληροφορία, ποὺ βρίσκεται στὸ σχετικὸ φάκελλο τοῦ Ἀνδρουτσου, στὸ Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο. Μαζὶ μ' αὐτὴν τελειώνουν καὶ οἱ πληροφορίες μου γιὰ τὴν τύχη τῆς «συζύγου (ἢ συμβίας) τοῦ ποτὲ Ὀδυσσεῶς» ἢ τῆς «Ἐλένης χήρας τοῦ Μακαρίτου

Ὀδυσσεὺς Ἀνδρίτζου, ὅπως τὴν θέλουν τὰ πρακτικὰ τοῦ δικαστηρίου.

Ἡ ἀπόφασις αὐτὴ ἐκλείσει τὴν ἱστορίαν τῶν Ἀντρουτσαίων, πὺν ἀνοίξει μὲ τὴν παλληκαριὰ τοῦ καπλανιοῦ τῆς Ρούμελης, τοῦ γυιοῦ τοῦ Θανάση Βερούση, τοῦ Ἀντρέα, πὺν τὸν ἔλεγαν χαϊδευτικὰ Ἀντροῦτσο οἱ Ἀρβανῖτες πατριῶτές του οἱ Λιβανᾶτες, κ' ἐκλείσει μὲ μιὰ ἄλλη παλληκαριὰ, πὺν ἂν τὴν πρόσεχαν περισσότερο καὶ τὴν ἔκριναν πιὸ δίκαια, πιὸ ἀμερόληπτα, πιὸ ἀνεπηρέαστα καὶ πιὸ σύμφωνα μὲ τὴν ὄλη, ἀνώμαλη καὶ ἀχαρακτήριστη δυστυχῶς, κατάστασις τῆς ἐποχῆς του, ἀδίσταχτα θὰ τῆς ἔδιναν τὴ θέσιν στὴν ἑξαιρετικὴν τάξιν τῶν ἀγωνιστῶν, κοντὰ στὸν Κολοκοτρώνη καὶ τὸν Καραϊσκάκη.

*
**

Παρακάτω δημοσιεύουμε ἀνέκδοτα ἀποσπάσματα ἀπὸ τὰ ἐπίσημα βιβλία «τοῦ ἐν Σαλαμῖνι εἰρηνοδίκου τοῦ καὶ τὸ πρωτόκλητον συγκροτοῦντος δικαστήριον» καὶ αἰτήσεις καὶ ἔγγραφα, πὺν βρίσκονται στὸ Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο.

Τὰ δημοσιεύουμε πρόχειρα, χωρὶς παλαιογραφικὰ παρατηρήσεις καὶ σημειώσεις, γιατί αὐτὰ θὰ ταίριαζαν σὲ μιὰ εἰδικὴ δημοσίευσιν ὅλων τῶν σχετικῶν μὲ τὴν ὑπόθεσιν Ἀνδρούτσου ἔγγράφων καὶ εἰδήσεων.

Μόνον γιὰ τὴν ὀρθογραφίαν παρατηροῦμε, ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ ὀρθογραφία τῶν κειμένων.

A'.

Ἀποσπάσματα

Ἀπὸ τὰ ἐπίσημα βιβλία «τοῦ ἐν Σαλαμῖνι εἰρηνοδίκου τοῦ καὶ τὸ πρωτόκλητον συγκροτοῦντος δικαστήριον».

Ἡ κατάταξις ἔγινε κατὰ τὴ χρονολογικὴ σειρὰ τῆς συντάξεως.

1.

[*Ἀπὸ τὸ βιβλίον τῶν ἐξερχομένων*]

Ἄρ. 468

Ἑλ[ληνικῆ] πολ[ιτεία]

Ὁ Εἰρ[ηνοδίκης] Σαλ[αμῖνος]

Πρὸς τὸν κύριον Ἰωάννην Μπιρμπίλην

Προσκαλεῖσαι νὰ παρουσιασθῆς σήμερον εἰς τὸ Δικαστήριον, διότι σε ἐνάγει ὁ κύριος Πάνος Φιλιππίδης, ἐκ μέρους τῆς κυρίας Ἑλένης χήρας τοῦ Μακαρίτου Ὀδυσσεῶς διὰ γρόσια τριάκοντα καὶ δύο ἐνδυμασίας.

Τῆ 26 Ἰανουαρίου 1829 ἐν Σαλαμῖνι

Κ. Λουκάς

2.

[*Ἀπὸ τὸ βιβλίον τῶν πραχτικῶν τῶν συνεδριάσεων*]

Τῆ 26 Ἰανουαρίου 1829. Συνεδρίασις α'

Ὁ Πάνος Φιλιππίδης ἐνήγαγεν ἐκ μέρους τῆς Ἑλένης χήρας τοῦ Μακαρίτου Ὀδυσσεῶς τὸν Ἰωάννην Μπιρμπίλην ὅτι κατακρατεῖ αὐτῆς τριάκοντα γρόσια καὶ δύο ἐνδυμασίας, προσεκλήθη ὁ ἐναγόμενος διὰ προσκλήσεως ὑπ' ἄρ. 468, ὅστις καὶ παρουσιάσθη. Συνδιαλέξεως δὲ μεταξὺ τῶν ἀντιδίκων γενομένης διηυκρινήθη ὅτι ὁ Ἰωάννης Μπιρμπίλης κρατεῖ τὰς δύο ἐνδυμασίας καὶ γρόσια εἴκοσι πέντε τῆς γυναικὸς δι' ἐνοίκιον ἑνὸς μηνὸς καὶ ἡμίσεος καθ' ὅσον κατόκησεν ἡ Ἑλένη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Μπιρμπίλη. Τοῦ δὲ ἐνοικίου προσδιορισθέντος δεκαοκτὼ γρόσια τὸν καθέκαστον μῆνα ἐνεκρίθη λαβὼν ὁ Μπιρμπίλης εἰσέτι γρόσια δύο, νὰ ἀποδώσῃ πρὸς τὴν Ἑλένην τὰς δύο ἐνδυμασίας.

Εἰς τοῦτο συγκατένευσαν ἀμφότεροι οἱ ἐναγόμενοι, καὶ οὕτως διελύθη ἡ μεταξὺ αὐτῶν διαφορά.

Κ. Λουκάς

3.

[*Ἀπὸ τὸ βιβλίον τῶν ἐξερχομένων*]

Ἄρ. 593

Ἑλ[ληνικῆ] πολ[ιτεία]

Ὁ Εἰρ[ηνοδίκης] Σαλ[αμῖνος]

Πρὸς τὴν σύζυγον τοῦ Μακαρίτου Ὀδυσσεῶς Ἀνδρῆζου

Ὁ Γεώργιος Λιβαναταῖος ἔδωκεν ἀναφορὰν τοῦ πρὸς τὸν ἐνταῦθα προσωρινὸν Διοικητὴν, δι' ἧς δεινολογεῖται κατὰ σοῦ, ὅτι ἀδίκως κρατεῖται εἰς τὴν φυλακὴν. Ἡ ἀναφορὰ αὕτη διηυθύνθη διὰ τοῦ

προσωρινού Διοικητοῦ εἰς τὸ Δικαστήριον. Διὸ καὶ κατὰ τὴν ἔννοιαν τῆς διευθύνσεως ταύτης, προσκαλεῖσαι νὰ παρουσιασθῆς εἰς τὸ Δικαστήριον τὴν ἐρχομένην δευτέραν δηλαδὴ τὴν ἐνδεκάτην τοῦ τρέχοντος διὰ νὰ θεωρηθῇ ἢ μεταξὺ σοῦ καὶ τοῦ Γεωργίου Λιβαναταίου διαφορά.

Τῇ 8 Μαρτίου 1829 ἐν Σαλαμῖνι

Κ. Λουκᾶς

4.

[Ἐκ τὸ βιβλίον τῶν πραχτικῶν τῶν συνεδριάσεων]

Τῇ 7 Μαρτίου 1829 Συνεδρίασις 4δ'

Ὁ Γεώργιος Λιβαναταῖος ἔδωκε πρὸς τὸν προσωρινὸν Διοικητὴν ἀγωγὴν κατὰ τῆς συζύγου τοῦ Μακαρίτου Ὀδυσσεῶς δεινολογούμενος ὅτι ἀδίκως καὶ ἄνευ τινὸς κρίσεως κρατεῖ αὐτὸν ἢ γυνὴ αὐτῆ δεκαεπτὰ ἡδὴ ἡμέρας ὑπὸ φυλακῆν, διὸ καὶ ἐξαιτεῖται νὰ κριθῇ μετ' αὐτῆς. Ὁ προσωρινὸς Διοικητὴς διηύθυνε τὴν ἀγωγὴν ταύτην εἰς τὸ Δικαστήριον ἵνα προσκαλέσαν τὴν ἐνάγουσαν γυναῖκα θεωρήσῃ τὴν προκειμένην διαφοράν. Τὸ Δικαστήριον διηύθυνε πρὸς τὴν γυναῖκα ταύτην πρόσκλησιν ὑπ' ἀρ. 593, ἵνα παρουσιασθεῖσα εἰς τὸ Δικαστήριον ἐκθέσῃ τὰ κατὰ τοῦ Λιβαναταίου δικαιώματα αὐτῆς.

Κ. Λουκᾶς

5.

[Ἐκ τὸ βιβλίον τῶν ἐξερχομένων]

Ἄρ. 595

Ἐλ[ληνικὴ] πολ[ιτεία]

Ὁ εἰρ[ηνοδίκης] Σαλ[αμῖνος]

Πρὸς τὴν Δημογεροντίαν αὐτῆς.

Τὴν ἐγκλεισμένην πρόσκλησιν ὑπ' ἀρ. 593 προσκαλεῖται ἡ Δημογεροντία νὰ διευθύνῃ πρὸς τὴν σύζυγον τοῦ μακαρίτου Ὀδυσσεῶς Ἀνδρίτζου ἄνευ ἀναβολῆς καὶ νὰ γνωστοποιήσῃ τὸ Δικαστήριον.

Τῇ 8 Μαρτίου 1829 ἐν Σαλαμῖνι

Κ. Λουκᾶς

6.

[Ἐκ τὸ βιβλίον τῶν πραχτικῶν τῶν συνεδριάσεων]

Τῇ 8 Μαρτίου 1829, Συνεδρίασις 4ε'

Διευθύνθη παρὰ τοῦ προσωρινού Διοικητοῦ ἀναφορὰ τοῦ Γεωργίου Λιβαναταῖου κρατουμένου παρ' αὐτοῦ εἰς φυλακῆν, διότι ἐνάγεται παρὰ τῆς συμβίας τοῦ ποτὲ Ὀδυσσεῶς, ὡς ἐυρώων κεχω-

σμένα εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ χρήματα, ὁ Λιβανατ[αί]ος δεκαεφτά ἤδη ἡμέρας εἰς τὴν φυλακὴν, δεινολογούμενος ἐξαιτεῖται κρίσιν. Διὸ καὶ ὁ προσωρινὸς Διοικητὴς διευθύνας τὴν ἀναφορὰν αὐτοῦ εἰς τὸ Δικαστήριον προσκαλ.εἰ αὐτὸ νὰ προσκαλέσῃ τὴν ἐνάγουσαν ἵνα παρουσιασθεῖσα εἰς τὸ Δικαστήριον ἐκθέσῃ τὰ κατὰ τοῦ Λιβανατ[αίου] αὐτῆς δίκαια. Τὸ Δικαστήριον διηύθυνε πρὸς τὴν ἐνάγουσαν πρόσκλησιν ὑπ' ἀριθ. 593 ἀποσταλεῖσαν πρὸς τὴν Δημογεροντίαν δι' ἐτέρας προσκλήσεως ὑπ' ἀριθ. 593.

Κ. Λουκάς

7.

[*Ἀπὸ τὸ βιβλίον τῶν πραχτικῶν τῶν συνεδριάσεων*]

Τῇ 11 Μαρτίου 1829. Συνεδρίασις 4ῃ.

Ἀεγνώσθη ἀπάντησις τῆς κυρίας Ἑλένης Ὀδυσσεῶς καταταχθεῖσα ὑπ' ἀρ. 260 δι' ἧς λέγει μετὰ τοῦ Γεωργίου Λιβανατ[αίου] μέλλει νὰ κριθῇ εἰς Αἴγιαν καὶ νὰ μείνῃ φυλακωμένος.

Κ. Λουκάς

8.

[*Ἀπὸ τὸ βιβλίον τῶν ἐξερχομένων*]

Ἀρ. 602

Ἑλ[ληνικῆ] Πολ[ιτεία]

Ὁ εἰρ[ηνοδίκης] Σαλ[αμῖνος]

Πρὸς τὸν προσωρινὸν Διοικητὴν αὐτῆς.

Κατὰ τὴν διευθυνθεῖσαν ἀναφορὰν τοῦ Γεωργίου Λιβαναταίου, προσεκάλεσε τὸ Δικαστήριον τὴν Ἑλένην τοῦ μακαρίτου Ὀδυσσεῶς νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸ Δικαστήριον διὰ νὰ θεωρηθῇ ἢ μεταξὺ αὐτ[ῆς] καὶ τοῦ Λιβαναταίου διαφορά. Ἄλλ' αὐτὴ ἀποκριθεῖσα λέγει «νὰ κρατῆται ὑπὸ φυλακὴν ὁ Λιβαναταῖος» διότι ἡ διαφορά αὕτη μέλλει νὰ θεωρηθῇ εἰς Αἴγιαν.

Τῇ 11 Μαρτίου 1829 ἐν Σαλαμῖνι

Κ. Λουκάς

9.

[*Ἀπὸ τὸ βιβλίον τῶν ἐξερχομένων*]

Ἀρ. 612

Ἑλ[ληνικῆ] Πολ[ιτεία]

Ὁ εἰρ[ηνοδίκης] Σαλ[αμῖνος]

Πρὸς τὸν προσωρινὸν Διοικητὴν αὐτῆς.

Τὸ Δικαστήριον εἶναι σύμφωνον μὲ τὴν ὑπ' ἀρ. 120 ἀπάντησιν τοῦ Διοικητηρίου τοῦ νὰ μὴ κρατῆται ὑπὸ φυλακὴν ὁ πολίτης

Γεώργιος Λιβαναταῖος ἐναγόμενος παρὰ τῆς συζύγου τοῦ ποτὲ Ὀδυσσεῶς περὶ ὑποθέσεως χρηματικῆς καὶ εἰσέτι οὔτε κριθεὶς οὔτε ὑποκείμενος νὰ πληρώσῃ ἀποδειχθεὶς. Μάλιστα δὲ τὸ Δικαστήριον θεωρεῖ ὄχι νόμιμον καὶ τὸ νὰ κρατῆται τόσας ἤδη ἡμέρας ὁ πολίτης πεφυλακισμένος διὰ μόνον τοῦ ψιλοῦ λόγου τῆς ἐναγούσης ὅτι ἀνήκει νὰ λαμβάνῃ παρ' αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ ὁ Λιβαναταῖος ἐβλήθη εἰς φυλακὴν οὐχὶ κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Δικαστηρίου, διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ τὸ Δικαστήριον συμφωνεῖ νὰ ἐλευθερωθῇ ὁ πολίτης δι' ἐγγυήσεως, ἅς διευθύνῃ εἰς τὸ Δικαστήριον ἔγγραφον τοῦ νὰ ληφθῇ ἡ ἐγγύησις. Τὸ δὲ νὰ γνωστοποιηθῇ ἢ ἐνάγουσα εἰς ἄλλο τι δὲν χρησιμεύῃ εἰ μὴ διὰ νὰ παρατηρήσῃ τὸν ἐγγυητὴν καὶ νὰ ἐκλέξῃ τὸν εὐαποδεκτώτερον.

Τῆ 13 Μαρτίου 1829 ἐν Σαλαμῖνι

Κ. Λουκᾶς

10.

[Ἀπὸ τὸ βιβλίον τῶν πρακτικῶν τῶν συνεδριάσεων].

Τῆ 13 Μαρτίου 1829 Συνεδρίασις 4ῃ

Ἀνεγνώσθη ἀπάντησις τοῦ προσωρινοῦ Διοικητοῦ εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 602 ἀπάντησιν τοῦ Δικαστηρίου καταταχθεῖσαν ὑπ' ἀριθ. 267 δι' ἧς λέγει ὁ προσωρινὸς Διοικητὴς ὅτι ὁ Λιβαναταῖος ἐναγόμενος παρὰ τῆς Ἑλένης Ὀδυσσεῶς περὶ χρηματικῆς ὑποθέσεως δὲν δύναται νὰ κρατῆται παρ' αὐτοῦ ὑπὸ φυλακὴν. Διὸ καὶ ἡ Ἑλένη ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ Λιβαναταίου ἐγγύησιν καὶ ὄχι νὰ τὸν κρατῇ ὑπὸ φυλακὴν. Τὸ Δικαστήριον ἀπαντήσας εἰς τὸ ἔγγραφον τοῦτο τοῦ προσωρινοῦ Διοικητοῦ δι' ἀπαντήσεως ὑπ' ἀριθ. 612 συμφωνεῖ μετ' αὐτοῦ τοῦ νὰ ἐλευθερωθῇ ὁ Λιβαναταῖος δι' ἐγγυήσεως.

Κ. Λουκᾶς

Β'.

Ἀντίγραφα

Τῶν αἰτήσεων καὶ ἐγγράφων, ποὺ θροίσκονται σὸ φάκελλο Ἀνδρουῦ-
του σὸ Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο (Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη).

1.

Ἀριθ. Ἰστ. Ἀρχ. 13537

Πρὸς τὴν ἐπὶ τῆς ἐξελέγξεως
τῶν εἰς τὸν ἱερὸν ἀγῶνα ἐκδουλεύσεων ἐπιτροπὴν.

Ὁ σύζυγος τῆς ἀναφερομένης στρατηγὸς Ὀδυσσεὺς Ἀνδρούτζου
ἂν καὶ κατὰ πόσον ὑπῆρέτησεν εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας τῆς

πατρίδος ἀγῶνα, ἅμα τῇ ἐνάρξει αὐτοῦ, δὲν ἀνήκει εἰς ἐμὲ νὰ παραστήσω εἰς τὴν Σ. ἐπιτροπὴν τὰς ἐκδουλεύσεις αὐτοῦ καθ' ὃ γνωστάς οὖσας εἰς ἅπαντα τὰ ἔντιμα μέλη αὐτῆς μέχρι τοῦ θανάτου του, ὡς ἐπίσης καὶ κατὰ πόσον ἢ πατρὶς ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ μακαρίτου συζύγου μου περιέθαλπε τὰς ἐκ τῆς χηρείας μου συμβάσας ἀνάγκας μου περιορισθείσης τῆς μὲν ἐπὶ Κυβερνήτου τοῦ Ἰωάννου Ἀ. Καποδιστρίου χορηγίας εἰς 43 φοίνικας μηνιαίως, τῆς δὲ ἐπὶ τοῦ πρώην βασιλέως τῆς Ἑλλάδος εἰς δρχ. 60 ἐν ἔτει 1837 καὶ ἐπὶ τῆς ἐν τῇ Μεσοβασιλείᾳ προσωρινῆς Κυβερνήσεως εἰς δρχ. 200, ἐν ᾧ πολλῶν ἀγωνιστῶν χῆραι ἤττονας ἐκδουλεύσεις προσεγγκόντων τῇ πατρίδι τῶν συζύγων των καὶ μεγαλειτέρας παροχὰς συντάξεων ἔχουσι παρὰ τὴν ἀναφερομένην καὶ ἄλλας ἀποζημιώσεις ἔλαβον. Ἐπομένως ἀναφερομένη εὐσεβάστως εἰς τὴν δικαιοσύνην τῆς Σ. ταύτης ἐπιτροπῆς εἰς ἣν καθυποβάλλω τὰς μόνας διασωθείσας εἰς χεῖράς μου χρεωστικὰς ἀποδείξεις πρὸς τὸν διαληφθέντα μακαρίτην σύζυγόν μου ἐκ μέρους τῶν Ἀθηναίων ἐκ γροσίων 14609 ¹⁰/₄₀ ὑπὸ χρονολογίαν τῆς 22 Σεπτεμβρίου 1822 καὶ 5,000 ἐκ μέρους τῶν προϋχόντων τῆς ἐπαρχίας Λιβαδειᾶς ὅπως ληφθῶθιν ὑπ' ὄψιν αὐτῆς ἔχω πλήρη τὴν πεποίθησιν ὅτι ἐν τῇ δικαίᾳ ἐκτιμήσει τῆς θέλει ἀποφασίσει νὰ μ' ἀποδοθῇ ὡς τὴν μόνην, διάδοχον μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ ἐγκαταλειφθέντος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου μου υἱοῦ μου Λεωνίδου ἀπάντων τῶν προσωπικῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ πᾶν ὅ,τι ἀναλόγως τῶν ἐκδουλεύσεων καὶ θυσιῶν τοῦ συζύγου μου ἀποφασίσῃ.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 6 Ἰουνίου 1865

Ἵποσημειοῦμαι εὐσεβάστως
Εὐπειθεστάτη
ελενη οδυσσεως ανδρουτσου

2.

Ἄριθ. Ἰστ. Ἀρχ. 13538

Αἴτησις

*Πρὸς τὴν ὑπὲρ τῶν Ἀγωνιστῶν
σεβαστὴν ἐπιτροπὴν.*

Ἀποτεينوμένη πρὸς τὴν σεβαστὴν ἐπιτροπὴν δὲν παρουσιάζω ἐπίσημα ἔγγραφα καὶ ἀποδείξεις μετὰ τῆς παρουσίας μου αἰτήσεως, διὰ νὰ παραστήσω δι' αὐτῶν τὰς ὑπηρεσίας καὶ τὰς ἐκδουλεύσεις πρὸς τὴν πατρίδα τοῦ μακαρίτου συζύγου μου Ὀδυσσεῶς Ἀνδρούτζου. Ἐχὼ δὲ μαρτυροῦσαν ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν ἱστορίαν, ἣτις μνημονεύει τὰ ἔργα αὐτοῦ. Διὰ ταῦτα παρακαλῶ τὴν Σεβαστὴν Ἐπιτροπὴν, καὶ ὅσα ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς ἐγνώρισαν τὸν μακαρίτην σύζυ-

γόν μου νὰ μὴ λησιμονήσῃ ὅπως κατατάξῃ αὐτὸν μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀγωνιστῶν.

Ἀθήναι 28 Μαρτίου 1872

Ἡ χήρα
ελενη οδυσεως ανδρουτσου

3.

Ἀριθ. Ἰστ. Ἀρχ. 13539 α)

4902 β)

Διὰ τοῦ παρόντος δηλοποιοῦμεν ἡμεῖς οἱ ὑπογεγραμμένοι ὅτι ὁ Γενναϊότατος Καὶ Ὀδυσσεὺς ἔχοντας ἀνάγκην ἢ πατρίς μας ἔδοσεν ἐξ ἰδίων του εἰς σιτάρι καὶ γεβερτζελὲν ὅπου ἐπήραμεν διὰ τὸ Κάστρον γρόσια χιλιάδες δέκα τέσσαρας καὶ ἑξακόσια ἑννέα καὶ παράδες δέκα Ν. γρ. 15600 (sic) καὶ παραδ. 10. Εἰς ἔνδειξιν ἐδόσαμεν εἰς χεῖράς του τὸ παρὸν ἐσφραγισμένον τῇ σφραγίδι τῆς κοινότητος καὶ ὑπογεγραμμένον παρ' ἡμῶν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 22 Σεπτεμβρίου 1822

Δημήτριος Βουζίκης
Σπυρίδων Παλαιολόγος
Στέφανος Χὰ Φιλίππου
Νικόλαος Καρκατζάνης
Νικολὸς Πιρὶς
Στάμος Μπουλιτζας
Χριστος ταβανις
Χ' Νικόλας Σαΐτας
Σπύρος Παναγιωτάκης
Παλαιολόγος Πανταζῆς
Σιμεὼν γαλάνης
Σπυρίδων Μπενιζέλος
Χ' Σπύρος γγκάκι
Σταῦρος Πατουνας
Ἀναγνώστης Ξεροτάγαρις
Σπύρος Χατζῆ Μπερνάρδος

Δημασκηὸς Πετράκης
Συμεὼν ἠγούμενος
Νικόλαος Ζαχαρίτζας
Ἀντώνης Καλοπαναγιώτης
Χαρίτος Κτενᾶς
Χ'' Ἰωαν. Χαλκοκονδύλης
Χ'' Ἀναγνώστης Μενιδιάτης
Θ. Λογοθέτου
Παναγῆς Σκιζῆ
Ἰωάννης Π. Βλάχος
Ἰωάννης Πάλλης
Χ'' Σπύρος μνιδίου
Ἀναγνώστης τοῦ καταδέμου
Γιάννης Πανταζῆς
Ἄγγελος Γέροντας

α) Στὸ φάκελλο, πού εἶναι στὸ Ἱστορικό Ἀρχεῖο, δὲν εἶναι τὸ πρωτότυπο τῆς ὁμολογίας παρὰ ἀντίγραφο χωρὶς βεβαίωση ὅτι εἶναι «ἀκριβὲς ἀντίγραφο».

β) Ὁ ἀριθμὸς 4902 εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῆς πρώτης αἴτησης, πού δόθηκε σ' αὐτὴν ἀπὸ τὴν ὑπηρεσία τῆς ἐπιτροπῆς, γιὰ συσχέτιση.

4.

Ἀριθ. Ἰστ. Ἀρχ. 13540 α)

4902 β)

Διὰ τοῦ παρόντος δηλοποιοῦμεν οἱ κάτωθεν γεγραμμένοι προεστοὶ τῆς ἐπαρχίας Λεβαδείας, ὅτι ἐλάβομεν παρὰ τοῦ Καπετάνου μας Ὀδυσσεὺς Ἀνδρούτζου γρόσ. 5000 ἢτοι γρόσια πέντε χιλιάδες τὰ ὅποια ἐστείλαμεν εἰς Ὑδραν δι' ἀγορὰν μπαρούτης, καὶ ὑποσχό-

μεθα νὰ τοῦ τὰ δώσωμεν εἰς διορίαν πέντε μηνῶν χωρὶς διάφορον καὶ ἂν δὲν λάβῃ τὸ κοινὸν τῆς ἐπαρχίας μας τὸν τρόπον διὰ νὰ τὰ δώσωμεν εἰς τὴν διορίαν, νὰ τρέχουν μετὰ τὴν διορίαν μὲ διάφορον τοὺς πρὸς δέκα πέντε τὰ ἑκατὸν τὸν χρόνον, καὶ οὕτως ἐδώκαμεν τὴν παροῦσαν μας ὑπογεγραμμένην εἰς χεῖρας του εἰς ἔνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν.

1821 Νοεμβρίου 17 Σάβωνα

Ἰωάννης

Ἰωάννης Φίλων βεβαιῶ

Λάμπρος Νάκος »

Βασίλειος καλῆς »

Ἰωάννης Ν. Νάκος »

Εὐστάθιος Γεωργαντᾶς

Δημήτριος Οἰκονόμου

Ἀναγνώστης Λαζαρεῆς

Διονύσιος Τριανταφύλλου βεβαιῶ

Πρωτοπαπᾶς βεβαιῶ

Θανάσης νζούζου βεβαιῶ

Πρωτοπαπᾶς Ράχοβας καὶ ἐπίλοιποι βεβαιώνω

γιώργις βασιλικὸς καὶ ἐπίλοιποι βεβαιουῦμεν

Δημήτριος

Δημήτριος

Νικόλαος Μπούφης

Φίλιππος Μαμάλου

Ἀθανάσιος Οἰκονόμου

Παναγιώτης

α) Καὶ τῆς ὁμολογίας αὐτῆς δὲν εἶναι τὸ πρωτότυπο στὸ Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο.

β) Ὁ ἀριθμὸς κ' ἐδῶ εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῆς πρώτης αἴτησης.

5.

Ἀριθ. Ἱστ. Ἀρχ. 1.

Ἀριθμ. 4902—Δ. 4902—Τμῆμα Μ'.—Θ. 1η

Ἀριθμ. 9 τελευταίου μητρώου

Ἐλένη Ὀδυσσέως Ἀνδρούτζου

Αἰτοῦσα ἀμοιβὴν τῶν ἀγώνων καὶ θυσιαῶν τοῦ συζύγου της.

Αἴτησις ἀπὸ 8 Ἰουνίου 1865

Διευθύνεται πρὸς τὸ Μ' τμῆμα

(Τ.Σ.) Ὁ Γραμματεὺς

31) Ἐγκρίνεται νὰ ταχθῇ εἰς τὴν πρώτην (Α) τάξιν, διότι ἐσυνθηκολόγησε μετὰ τῶν ἐχθρῶν.

ΠΕΤΡΟΣ Α. ΦΟΥΡΙΚΗΣ

¹1. Χωρὶς ἀριθμό. Μιὰ κόλλα πρασινοκίτρινη, ποὺ χρησίμευσε γιὰ πρόχειρος φάκελλος στὴν ὑπηρεσία τῆς ἐπιτροπῆς. Ἡ ἴδια κόλλα χρησιμεύει τὸ ἴδιο καὶ στὸ Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο.